

VERSLAG 4^E VERGADERING EXPERTGROEP

Versie 28 januari 2022

datum 19 januari 2022
tijd 15.00 uur tot 16.00 uur
onderwerp Gezondheidseffecten windturbines

De voorzitter blikt terug op de ontmoeting met de Klankbordgroep. We focussen in het proces nu erg sterk op de validatie van allerlei gezondheidskundig onderzoek. Dat is in mijn ogen niet wat werd beoogd met de adviesaanvraag en leidt niet tot een vruchtbaar proces. Ik heb het idee dat de huidige route een doodlopende weg is. De bijgestelde opdracht aan de Expertgroep focust meer op het formuleren van normen en overwegingen voor bescherming van gezondheid in het ruimtelijk beleid. Ik heb daar wat over zitten denken en kan me voorstellen dat we toewerken naar een advies, waarbij we uit voorzorg gaan zitten op een veiligere norm. Dat zou kunnen door aan te sluiten bij het internationaal onderzoek en de door de WHO aanbevolen norm. Die gaat uit van 45 dB. Andere leden van de Expertgroep beamen dat het huidige proces weinig vruchtbaar is.

De voorzitter stelt voor de agenda af te werken:

1. Agenda vorige Expertgroep

Er zijn bij het secretariaat geen opmerkingen over het verslag binnen gekomen. Opmerkingen kunnen nog de komende twee dagen worden aangeleverd. De voorzitter en één van de leden van de expertgroep willen nog even naar het verslag kijken.

2. Terugkoppeling gesprek gemeente

De voorzitter koppelt nog een keer het gesprek met de gemeente terug (zie verslag ontmoeting Klankbordgroep 19/1/2022). Kern: de gemeente wil niet twee jaar wachten op landelijke normen. Zij vraagt om een advies over tussentijdse normen en aanvullende overwegingen bij de toepassing van die normen in het ruimtelijk beleid over plaatsing van windturbines. De MER is nog wel onderdeel van de vraag, maar veel minder prominent. Het gaat om de in het onderzoek mee te nemen overwegingen, niet over de timing en het karakter van de uit te voeren MER. Ik verwacht dat met deze opdracht we gericht kunnen adviseren. De laatste vraag van de gemeente richt zich op de wijze van monitoren van gezondheidseffecten.

- ▶ Meerdere leden geven aan dat er landelijk onderzoek wordt gedaan naar de monitoring van gezondheidseffecten van windturbines. Is het geen goed idee daarbij aan te sluiten in plaats van zelf met een advies te komen? Het blijkt dat het landelijk onderzoek meer gaat over de ontwikkeling van een onderzoeksagenda, terwijl de vraag van de gemeente gaat over of en hoe gezondheidseffecten van geplaatste windturbines gemonitord moeten worden.
- ▶ Eén van de leden van de expertgroep geeft aan niet langer te willen meedoen aan het eerdere bekvechten over de betrouwbaarheid van onderzoek. Als op grond van de nieuwe vraagstelling de Expertgroep zich gaat richten op het formuleren van richtlijnen voor de omgang met gezondheidseffecten, wil hij daar wel aan meedoen.
- ▶ Een ander lid van de expertgroep acht zichzelf vooral deskundig over de gezondheidseffecten van gemaakte keuzes. Het bestuur moet uiteindelijk afwegingen maken tussen belangen om normen te stellen. Hij vindt een advies afgeven echter wat anders dan normen stellen en wil daar binnen de Expertgroep wel aan meewerken.

De voorzitter geeft aan dat een advies dat zich richt op de kwaliteit van onderzoek niet gaat werken. Hij vindt dat met deze nieuwe opdracht er ruimte is voor een vruchtbare advisering.

- ▶ Eén van de leden van de expertgroep ervaart de situatie als vervelend, omdat leden van de Expertgroep aangeven dat de huidige weg doodlopend is. Hij vindt dat normen gebaseerd moeten zijn op goed medisch onderzoek. Hij heeft op dit moment last van gezondheidsklachten en kan slecht het overleg voortzetten.
- ▶ Het secretariaat houdt een pleidooi voor een nieuwe aanpak. Het werken aan papers over het onderzoek naar een stuk of 10 gezondheidskundige thema's, leidt tot overbelasting van het secretariaat en de leden van de expertgroep, het gesprek leidt niet tot consensus en de vraag sluit niet aan op de kernexpertise van het secretariaat. Als wij vanuit voorzorg aankoersen op meer beschermende normen, die aansluiten op gerenommeerd internationaal onderzoek en advies van de WHO, ontstaat er kans dat er binnen de Expertgroep en daarbuiten *common ground* gevonden kan worden en op belangrijke elementen overeenstemming gevonden kan worden.

Eén van de leden van de expertgroep heeft te veel last van zijn gezondheid en trekt zich voor vandaag terug. De voorzitter wenst hem beterschap en vraagt hem te overwegen of hij in de zojuist besproken aanpak voor het advies verder vervolg te geven aan de advisering door de expertgroep. Het lid geeft aan dat te zullen doen.

De voorzitter stelt voor nog even in beperktere samenstelling te verkennen hoe een nieuwe aanpak en advieslijn eruit kan zien. Hij neemt de suggestie graag over dat het denkbaar zou zijn om uit te gaan van twee normen: een streefwaarde en een maximumwaarde, vergelijkbaar met andere geluidsbronnen. De gemeente zou dan moeten motiveren, indien zij de streefwaarde overschrijdt. Daarbij bieden de gevraagde afwegingen voor het ruimtelijk beleid de mogelijkheid om aanvullende overwegingen in de toepassing van normen mee te geven. Langs die lijn zou gestreefd kunnen worden naar een advies op basis van overeenstemming. Als dat niet mogelijk is, kan worden teruggevallen op een meerderheids- en minderheidsadvies.

- ▶ Eén van de leden van de expertgroep stelt ook voor niet verder in te gaan op de vraag naar de onderzoekskwaliteit van individuele onderzoeken. Hij kan zich vinden in de denklijn van de voorzitter. Daarbij zou ook het in andere ruimtelijke afwegingen omtrent de gezondheidseffecten van ruimtelijke ingrepen gangbare ALARA-principe van toepassing kunnen zijn. Het voorzorgprincipe wordt vaak meer als een containerbegrip opgevat, waarbij iedere onzekerheid leidt tot vragen om nader onderzoek en het uitstel van keuzes. Voor de twee normen kan elk een bandbreedte worden aangegeven.
- ▶ Het andere aanwezige expertgroeplid geeft aan dat in deze lijn het logisch zou zijn de monitoring juist te richten op de grijze gebieden, waar de streefwaarde wordt overschreden. Er kan daarmee ook rekening kan worden gehouden met de oproep uit de Klankbordgroep om rekening te houden met aantallen gehinderden. Het maakt uit of 5% van een kleine bevolkingskern wordt gehinderd of 5% van een dichtbewoonde wijk. In het laatste geval licht het wellicht minder voor de hand om de streefwaarde te overschrijden. Dit kan in de MER worden meegenomen.
- ▶ Het secretariaat geeft aan dat er een goed overzicht beschikbaar is van de geluidsnormen van de WHO voor verschillende bronnen uit 2018. Daarin worden de normen in kaart gebracht en de consequenties voor hinder en gezondheid. Het maakt duidelijk dat de normen inderdaad hinder niet uitsluiten, maar biedt vergelijkend inzicht in de hinder als gevolg van verschillende geluidsbronnen bij toepassing van de WHO-norm.

Het gemeenschappelijk gevoel is dat het mogelijk is langs deze lijn gezamenlijk te werken aan een advies binnen de gestelde termijn. Wellicht dat op onderdelen er dan behoefte is aan een minderheidsadvies, maar niet over de volle breedte.

Afgesproken wordt dat het secretariaat de besproken denklijn in 1,5 A4 op papier zet voor de volgende vergadering, om te bezien of dat basis is om een gezamenlijk advies uit te werken. Daarnaast zal het secretariaat de 126 vragen van de Klankbordgroep categoriseren: a) binnen scope en duiding thema b) buiten scope want procesvraag c) buiten scope want andere overheid d) buiten scope want geen gezondheid. Op grond daarvan kan gekeken worden welke thema's vanuit die zorgen nog aandacht verdienen in de advisering.

De datum voor de volgende vergadering wordt naar voren gehaald. Het secretariaat checkt bij het afwezige lid of één van de volgende data haalbaar is: dinsdag 1 februari na 15.00 uur, woensdag 2 februari in de ochtend, donderdag 3 februari in de ochtend.